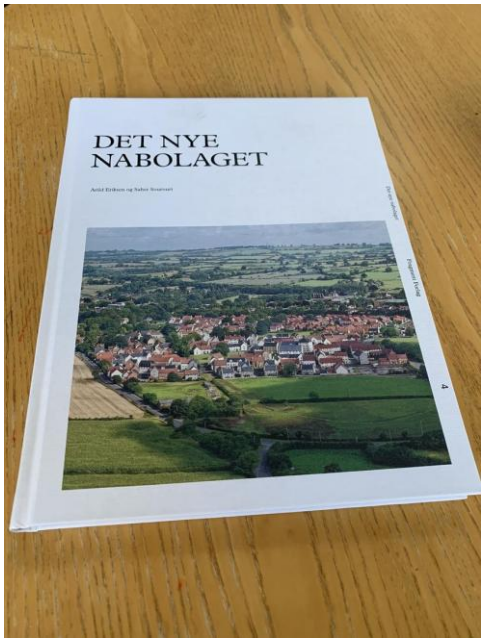

SYNET AV NORGE

av Ulf Andenæs

Er det mulig å unnslippe den brutale arkitekturen som sprer seg over landet? To nye bøker med tilknytning til Arkitekturopprøret er utgitt i de siste ukene. På høy tid, mener mange, før Norges vakre landskap i bygd og by er fylt opp av betongkasser og profittkasser.

Den ene boka har jeg selv skrevet, som mitt bidrag til opprøret, med titelen "Arkitekturoppgjøret". Med undertitel: "Vår invasjon av landskapet". Norge gjennomgår den mest eksplosive utbygging av natur og åpen mark i historien, en økende andel av den i form av invaderende, naturfremmede og brutale bygningsformer. Landets nye rikdom har utløst en anleggsbølge med få sperrer og for lite omtanke. Det handler om hva som blir skadet og hva som går tapt, om vennlige og uvennlige bygninger, om å ta hensyn til landskapet, til omgivelsene, til stedets ansikt, til bygningsarven, til at folk skal få en sjanse til å føle seg hjemme på stedet. I erklæringen fra det europeiske Arkitekturvernåret 1975 ble det fastslått som et nasjonalt mål for Norge: "Vekst og utvikling må ikke skje på bekostning av god byggetradisjon og lokalt særpreg". Dette ble støttet samstemmig av alle ledende krefter i landet den gang. Det ble forsøkt respektert en stakket stund, men ble snart ettertrykkelig forlatt. Hva skjedde med politikerne? Med planleggerne? Antikvarmyndighetene? Arkitektene? Skal alle steder bli seende like ut? Når skal målet fra Arkitekturvernåret bli tatt på alvor, slik det faktisk blir, i langt større grad, i mange andre europeiske land?

Boken blir utgitt på miljøforlaget Allgrønn Okkenhaug. Forleggeren, den garvede miljøaktivisten Erling Okkenhaug, har gitt sine egne bidrag, og sørget for ytterligere fordypelse gjennom QR-koder på sidene. Finnes hos bokhandlere og hos http://www.allgronn.org.

For en slik bok måtte jeg vente meg en fiendtlig mottagelse i toneangivende arkitektkretser. Fortsatt er det tydeligvis svært så provoserende å utfordre de arkitektoniske dogmer som har hersket på dette området i et par generasjoner. En del av jobben med å lage en slik bok blir derfor å ta angrepene uten å bry seg for mye om dem. Et blikk på mye av det som bygges i dag bekrefter uansett at arkitekturopprørere har mer enn nok å ta tak i. Boken er allerede blitt fordømt på det heftigste av arkitekt og anmelder Gaute Brochmann i Morgenbladet. I stedet for å opplyse om hva som er innholdet skriver han om min ringe person, til og med om hva slags klær jeg har på meg, - det hittil besynderligste anmeldergrep jeg har sett. Slikt blir vel forsøkt som en utvei for den som har sluppet opp for argumenter.

GODE ALTERNATIVER FINNES

Den andre boken, "Det nye nabolaget", ble lansert i går. Den beskriver de gode alternativer som finnes til den brutale arkitekturen. Den er skrevet av Saher Sourouri, en sentral pådriver i Arkitekturopprøret, sammen med Arild Eriksen. Boken kan bestilles gjennom Fragment forlag og er allerede til salgs i noen bokhandler. Anbefales på det aller sterkeste!

Jeg tror ikke det blir like lett å fordømme forfatterne av denne boken, fordi Arild Eriksen er selv en respektert arkitekt, og de to forfatterne utgjør et perfekt partnerskap, ettersom Sourouri er psykolog av profesjon, med psykologens forståelse av hvordan våre omgivelser virker inn på menneskers sinn. Deres bok viser i tekst og i et ødselt utvalg av bilder hvordan en mengde arkitekter og utbyggere i de fleste andre vestlige land i de senere år har funnet alternativer til det brutale byggeriet. De presenterer et mangfold i uttrykksformer der det heller ikke lenger er tabu å ta i bruk virkemidler som har vært vanlige i tidligere tider. Kort sagt: Samtidsarkitektur med et vennlig ansikt. Det er tankevekkende at alle eksemplene deres såvidt jeg kan se er hentet fra utlandet. Slike nye strømninger ser ennå ikke ut til å ha satt særlig synlige spor blant norske utbyggere og deres arkitekter. Denne boken gir håp om at vi skal komme etter her i landet. Det skulle bare mangle, når vi vet hvilken vakker og karakterfull bygningsarv vi har i Norge, der den har fått overleve.

Jeg skriver: Livet her på jorden kan være vanskelig og krevende for mange. Det er sjelden en dans på roser. Men det blir lettere å holde ut dersom våre omgivelser kan gi oss skjønnhet og glede.